

„listina“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) č. k. 19 C 720/2015-321 z 1. marca 2021.

2. Bytové družstvo Bratislava III (ďalej len „žalobca“) žalobou z 21. decembra 2015 uplatnilo právo prehlasovaného vlastníka nebytových priestorov voči sťažovateľom ako žalovaným. Podaním z 10. decembra 2019 žalobca vzal žalobu späť v snahe predísť zbytočným ďalším pojednávaniam. Ku späťvzatiu žaloby v celom rozsahu došlo pred predbežným prejednaním sporu, resp. pred pojednávaním. Preto uznesením okresného súdu z 12. decembra 2019 bolo konanie zastavené a sťažovateľom bol priznaný voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. Uznesením vyššieho súdneho úradníka okresného súdu č. k. 19 C 720/2015-284 z 25. marca 2020 bol žalobca zaviazaný zaplatiť sťažovateľom k rukám ich právneho zástupcu náhradu trov konania vo výške 443,50 eur, a to z titulu právneho zastúpenia sťažovateľov advokátom (totožným s ich právnym zástupcom v konaní vedenom ústavným súdom).

4. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu podali sťažovatelia sťažnosť, ktorou sa domáhali priznania náhrady trov od žalobcu vo výške 16 226,08 eur, a to s poukazom na to, že právny zástupca poskytoval právne služby 83 žalovaným účastníkom, a preto výška odmeny za jednotlivé úkony právnych služieb nebola správne vyčíslená, v dôsledku čoho došlo k priznaniu podstatne nižšej sumy náhrady trov konania.

5. Sťažnosť doručil okresný súd žalobcovi, ktorý sa k tomu vyjadril a poukázal na to, že sťažovatelia tvorili nerozlučné a zároveň nútené procesné spoločenstvo, čo vylučuje aplikáciu ustanovenia § 13 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), ktorej sa sťažovatelia v podanej sťažnosti dovoľávali.

6. Uznesením sudkyne okresného súdu č. k. 19 C 720/2015-321 z 1. marca 2021 bola sťažnosť podaná sťažovateľmi proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu zamietnutá, keďže podľa názoru sudkyne okresného súdu sťažovatelia ako žalovaní tvorili v konaní nerozlučné spoločenstvo, a preto úkony jedného subjektu spoločenstva zaväzovali každý ďalší subjekt, pričom nerozlučné spoločenstvo vzniká z povahy veci vždy tam, kde sa rozhodnutie musí vzťahovať na všetky subjekty tvoriace procesné spoločenstvo na jednej strane. Ustanovenie § 13 ods. 2 vyhlášky sa na nerozlučné spoločenstvo nevzťahuje, a preto treba výšku odmeny za jeden úkon právnej služby vyčíslenú v uznesení vyššieho súdneho úradníka okresného súdu považovať za správnu.

II.

Argumentácia sťažovateľov

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie, podľa ktorého došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov podľa ústavy, listiny a dohovoru tým, že hoci opravný prostriedok podaný sťažovateľmi proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu bol žalobcovi doručený na vyjadrenie a tento sa k nemu aj vyjadril, napriek tomu už vyjadrenie žalobcu sťažovateľom, resp. ich právnemu zástupcovi doručené nebolo, v dôsledku čoho nemali možnosť na uplatnenú protiargumentáciu žalobcu nijako reagovať. O skutočnosti, že žalobca podal na sťažnosť svoje

vyjadrenie, sa sťažovatelia dozvedeli až z uznesenia sudkyne okresného súdu. Došlo tak k porušeniu princípu kontradiktórnosti konania, čo vyvoláva dojem o uprednostňovaní práva a záujmov žalobcu pred právami a záujmami sťažovateľov. Okrem toho (aj keby naozaj išlo o nerozlučné procesné spoločenstvo na strane sťažovateľov, čo títo rozhodne popierajú) ustanovenie § 13 ods. 2 vyhlášky nedefinuje osobitne postavenie účastníkov nerozlučného procesného spoločenstva vo vzťahu k spôsobu určenia výšky odmeny za jeden úkon právnych služieb v prípade, keď jeden advokát zastupuje v konaní viacerých účastníkov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Ústavnú sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

9. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

10. Ústavný súd opakovane (z najnovšej judikatúry porov. napr. II. ÚS 303/2017, II. ÚS 383/2017) dáva na známosť, že považuje rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania za integrálnu súčasť civilného procesu a je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania však v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery z novej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 494/2018, II. ÚS 566/2018).

11. Za východiskový bod svojich úvah považuje ústavný súd ustanovenie § 14 ods. 8 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení účinnom v inkriminovanom čase (ďalej len „zákon o vlastníctve bytov“), podľa ktorého prehlasovaný vlastník bytu alebo nebytového priestoru v dome má právo obrátiť sa do 30 kalendárnych dní od oznámenia o výsledku hlasovania na súd, aby vo veci rozhodol, inak jeho právo zaniká. Ak sa vlastník bytu alebo nebytového priestoru v dome nemohol o výsledku hlasovania dozvedieť, má právo obrátiť sa na súd najneskôr do troch mesiacov od hlasovania, inak jeho právo zaniká. Prehlasovaný vlastník bytu alebo nebytového priestoru v dome sa môže zároveň

na príslušnom súde domáhať dočasného pozastavenia účinnosti rozhodnutia vlastníkov bytov a nebytových priestorov podľa osobitného predpisu. Pri rovnosti hlasov alebo ak sa uznášaniaskopná väčšina podľa odsekov 3 a 4 nedosiahne, rozhoduje na návrh ktoréhokoľvek vlastníka bytu a nebytového priestoru v dome súd. Platné rozhodnutia sú záväzné pre všetkých vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome. Zmluvy a ich zmeny schválené vlastníkmi sú záväzné pre všetkých vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome, ak ich za vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome podpísala nimi splnomocnená osoba.

12. Z predposlednej vety uvedeného ustanovenia výslovne vyplýva, že rozhodnutie všeobecného súdu, ktoré by bolo vydané na základe žaloby podanej žalobcom, by bolo záväzné pre všetkých vlastníkov bytov a nebytových priestorov, teda aj pre všetkých sťažovateľov. Znamená to vo svojich dôsledkoch, že treba súhlasiť s právnym názorom sudkyne okresného súdu, podľa ktorého sťažovatelia tvorili v konaní nerozlučné procesné spoločenstvo.

13. Ďalej je potrebné zaoberať sa námietkou sťažovateľov, podľa ktorej ustanovenie § 13 ods. 2 vyhlášky nedefinuje osobitne postavenie účastníkov nerozlučného procesného spoločenstva vo vzťahu k spôsobu určenia výšky odmeny za jeden úkon právnych služieb v prípade, keď jeden advokát zastupuje v konaní viacerých účastníkov. Sudkyňa okresného súdu (na rozdiel od sťažovateľov) je toho názoru, že pri aplikácii ustanovenia § 13 ods. 2 vyhlášky treba brať na zreteľ, či viacerí účastníci konania, zastúpení tým istým advokátom, tvoria nerozlučné procesné spoločenstvo alebo samostatné procesné spoločenstvo, pretože toto ustanovenie možno aplikovať len v prípade, keď ide o samostatné procesné spoločenstvo účastníkov konania zastúpených jedným advokátom.

14. Právna úprava § 13 ods. 2 vyhlášky (ani predtým § 13 ods. 3 vyhlášky) pri výpočte odmeny advokáta výslovne nerozlišuje medzi samostatným a nerozlučným spoločenstvom účastníkov.

15. V jednej línii rozhodovacej činnosti všeobecných súdov pri rozhodovaní o výške náhrady trov právneho zastúpenia, ktorú ústavný súd identifikoval, všeobecné súdy priznávajú náhradu trov právneho zastúpenia aplikovaním § 13 ods. 2 vyhlášky (predtým § 13 ods. 3 vyhlášky) vo výške zníženej základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorú následne vynásobia počtom zastúpených osôb bez toho, aby sa zaoberali povahou spoločenstva týchto účastníkov (napr. rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 222/2012, uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 17 Co 931/2014 zo 16. decembra 2015). V uznesení č. k. 3 M Cdo 1/2011 z 20. septembra 2012 Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol, že nepovažuje skutočnosť, či išlo o účastníkov, ktorých procesné postavenie malo povahu nerozlučného procesného spoločenstva alebo samostatného procesného spoločenstva, za relevantnú, a to z toho dôvodu, že trovy svojho zastupovania si hradí každý účastník sám, a to bez ohľadu na povahu procesného spoločenstva, v ktorom vystupuje.

16. V rozhodovacej činnosti všeobecných súdov sa však objavuje aj prístup, ktorý v prejednávanej veci zvolil okresný súd v napadnutom uznesení. V týchto prípadoch všeobecné súdy nepovažovali úkony právnej služby advokáta za spoločné úkony v zmysle §13 ods. 2 vyhlášky o odmenách v prípadoch nerozlučného spoločenstva účastníkov. Pri nerozlučnom spoločenstve platia úkony jedného zo spoločníkov aj pre ostatných spoločníkov, ide o také spoločné práva a povinnosti, že sa rozsudok musí vzťahovať na každého, kto vystupuje na strane žalobcu alebo žalovaného, rozhoduje sa o nich v jednom výroku, ktorý vyznieva voči všetkým nerozlučným spoločníkom rovnako

(priaznivo alebo nepriaznivo). Podľa tejto judikatúry aj keď advokát robí určitý úkon v mene viacerých spoločníkov v nerozlučnom spoločenstve, má sa považovať stále za jeden úkon, a nie za úkon spoločný (uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 23 Co 12/2015 z 27. apríla 2017, uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 5 Co72/2013 z 30. apríla 2013). Uvedený postup všeobecného súdu pri výpočte trov právneho zastúpenia potvrdil aj ústavný súd, keď v uznesení č. k. II. ÚS 455/2011-7 zo 6. októbra 2011 preskúmal napadnuté uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 3 Co 153/2010-175 z 13. apríla 2011, v ktorom Krajský súd v Prešove vychádzal z rovnakého právneho záveru, že ustanovenie § 13 ods. 3 vyhlášky (znenie účinné do 31. mája 2009, pozn.) sa nevzťahuje na nerozlučné spoločenstvo, ale len na spoločenstvo samostatné. Krajský súd uviedol, že žalovaní v posudzovanej veci vystupovali v nerozlučnom spoločenstve, a preto ak advokát robil určitý úkon v mene žalovaných, je potrebné ho považovať za jeden úkon, a nie za úkon spoločný. Ústavný súd v tomto prípade ústavnú sťažnosť uznesením č. k. II. ÚS 455/2011-7 zo 6. októbra 2011 odmietol ako zjavne neopodstatnenú, keďže dospel k záveru, že uvedený výklad ustanovení právnych predpisov zo strany všeobecného súdu nemožno označiť za ústavne nekonformný alebo nezodpovedajúci dikcii aplikovaných zákonných ustanovení.

16. Ústavný súd považuje v tejto súvislosti za potrebné zdôrazniť, že z ústavno-právneho hľadiska, odrážajúceho požiadavky základného práva na súdnu ochranu, môžu v určitých prípadoch popri sebe obstať dokonca aj dve rozhodnutia všeobecného súdu vyhodnocujúce parciálnu procesnú otázku v obdobných skutkových okolnostiach úplne odlišne. Inými slovami, ľudsko-právna korektnosť rozhodnutia všeobecného súdu nemusí byť v každom prípade identifikovaná výlučne s jediným do úvahy prichádzajúcim riešením. Priestor pre uplatnenie tohto názoru nadobúda osobitú šírku práve pri rozhodovaní otázok, ktoré meritórny spor skôr procesne dopĺňajú (napr. trovy konania), než by tvorili jeho materiálnu súčasť (II. ÚS 122/2020).

17. Ak sa teda v rozhodovacej praxi všeobecných súdov vyskytnú rozhodnutia, ktoré v tej istej, prípadne analogickej právnej otázke zaujmú odlišné právne názory, ústavnému súdu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak právomoc, ktorá podľa ustanovenia § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je zverená najvyššiemu súdu (obdobne pozri uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 290/2010 zo 7. septembra 2010).

18. Po preskúmaní napadnutého uznesenia okresného súdu dospel ústavný súd k záveru, že odôvodnenie tohto uznesenia v okolnostiach konkrétneho prípadu nejaví známky arbitrárnosti alebo svojvôle. Ústavný súd vzal na vedomie existenciu rôznej judikatúry pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia a aplikácii §13 ods. 2 vyhlášky, avšak zdôrazňuje, že nie je jeho úlohou zjednocovať judikatúru všeobecných súdov. Okresný súd svoj záver logicky a presvedčivo odôvodnil, pričom vzal do úvahy účelnosť a spôsob realizovania jednotlivých úkonov právnej pomoci zo strany advokáta. Bez toho, aby sa ústavný súd priklonil k jednej z uvedených línií rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, konštatuje, že v danej veci išlo o rozhodovanie o trovách konania, ktoré prislúcha najmä všeobecným súdom, a v tejto konkrétnej veci ústavný súd neidentifikoval žiadne extrémne vybočenie z interpretácie alebo aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktoré by v tejto veci mohli dosiahnuť ústavnoprávny rozmer. Keďže výklad zákonov je v primárnej právomoci všeobecných súdov, ústavný súd má dôvod do takéhoto výkladu všeobecného súdu zasiahnuť iba v prípade, keď sa tento nejaví ako ústavne konformný, o taký prípad v preskúmvanej veci však nejde (podobne aj I. ÚS 339/2019).

19. Vice versa možno dospieť k záveru, že aj keby zodpovedalo skutočnosti tvrdenie sťažovateľov, podľa ktorého vyjadrenie žalobcu na ich sťažnosť nebolo im ani ich právnomu zástupcovi doručené (čo ústavný súd bližšie neskúmal), neznamenalo by to v konečnom dôsledku (z materiálneho hľadiska) porušenie ich práv, čo sa týka podstaty veci, teda správnosti výroku o výške náhrady trov právneho zastúpenia, ktorú má žalobca uhradiť k rukám právneho zástupcu sťažovateľov.

20. Ústavný súd napokon poznamenáva, že sťažovatelia [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], ako aj [REDACTED], [REDACTED], sú v ústavnej sťažnosti označení duplicitne (jednak pod por. č. 13 a 53, ako aj pod por. č. 41 a 54). Okrem toho sťažovateľka [REDACTED] v ústavnej sťažnosti pod por. č. 38 má uvedený neúplný dátum narodenia ([REDACTED] 198). Ústavný súd z katastra nehnuteľností zistil, že správny dátum narodenia je [REDACTED] 1987.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. mája 2021

Peter Molnár
predseda senátu